

Geachte redactie . . . . .

Een nieuwe rubriek! Op de studiedag in november ontdekten we dat lezers graag een rubriek zien waarin korte mededelingen, brieven aan de redactie, reacties vanaf de werkvloer, of een oproep een plaats kunnen krijgen. Daar was eigenlijk Uit het veld voor bedoeld, maar in de praktijk komen daar toch de langere bijdragen in.

Geachte redactie,

Wij, het alfa-team van het ROC Oost-Nederland, vragen ons af welke toetsen er in den lande worden gebruikt ten aanzien van spreek- en luister-vaardigheid bij analfabeten. Tot nu toe gebruikten wij een door onszelf aangepaste versie van de NIVOR-toetsen maar het bevalt niet, vandaar onze vraag.

Hierop kwam de volgende reactie binnen uit Den Haag, van *Susanna Strube* van het Mondriaan Stadscollege.

"Toetsen die ook landelijk gebruikt worden zijn de ICE-toetsen voor alfabetisering. De nieuwste toetsen van ICE bevatten een herziene luister- en spreektoets. Ze zijn leerstofafhankelijk, dus voor iedere leergang te gebruiken. Ze zijn ook makkelijk af te nemen - slechts te scoren met een - of + per vraag. De toetsen zijn 'genormeerd' en de eindscores kunnen gekoppeld worden aan de NT2-niveaus. Ik heb echter een aantal opmerkingen ten aanzien van deze toetsen.

- Het is belangrijk dat de cursisten gewend zijn aan het format anders zijn de resultaten niet zuiver, met andere woorden, wat toets je dan, het (niet) kunnen maken van een toets of de vaardigheden spreken en luisteren?
- Bij spreken zijn beoordelingssuggesties gegeven voor de docent. Die luisteren erg nauw. Soms zo nauw dat het meer op een woordenschattoets lijkt dan een spreektoets.
- Vooral bij luisteren is de kans op gokken

groot. Is het echt een fout antwoord of snapt de cursist de toets niet of doet hij maar wat? Bij observatie zie je hoe een cursist reageert op de vragen.

- Deze toetsen meten vooral wat de cursist *niet* kan. Wat hij wel kan en geleerd heeft komt er niet uit. De cursist krijgt een behoorlijk negatief gevoel na zo'n toets. Richting 'assessment' (zie artikel van Anne-Mieke Janssen-van Dielen in *Alfa* 4-2001) zou een beter beeld geven.

Toetsen die echt spreken en luisteren combineren, met andere woorden communicatieve toetsen zijn er (nog) niet. Ik zou pleiten voor een toets die de communicatieve vaardigheden meet, zogenaamde globale toetsing. Aan de hand van een vast stramien van vragen wordt de doelmatigheid van de communicatie gemeten. De vragen kunnen makkelijker of moeilijker worden naar gelang de kundigheid van de spreker. Dit vergt een ervaren toetsen en beoordelaar. In mijn doctoraal scriptie (KUN 1987) doe ik verslag van een onderzoek in deze richting met betrekking tot het Indonesisch. Hoewel de beoordelingen globaal waren (gebaseerd op begrijpelijkheid, hoeveelheid en kwaliteit van de communicatie) was dit voldoende om een goede indruk te krijgen van deze vaardigheid. In Den Haag (Mondriaan Onderwijsgroep) wil ik uiteindelijk deze richting opgaan met toetsen. Als tussenstap zijn we nu bezig met leerstofafhankelijke toetsen voor het alfabetiseringstraject van de mondelinge vaardigheden.

Helaas is dit geen volledig antwoord op de vraag. Het toetsen van luisteren en spreken is geen makkelijke opgave. Er is nog veel werk aan de winkel!"

Met vriendelijk groeten,

Susanna Strube
Mondriaan Onderwijsgroep,
Stadscollege voor Educatie
locatie Brouwersgracht 50
Den Haag

Een tweede reactie op de vraag van het Alfa-team van ROC Oost-Nederland met betrekking tot toetsen spreek- en luistervaardigheid:

"Bureau ICE geeft de *NT2 Profieltoets Alfabetisering* uit, een toets die ook bij oudkomers ingezet kan worden. Deze toetsserie bevat een *luister-* en een *spreektoets*. De normering (in NT2-niveaus) is gericht op analfabeten. Bovendien wordt er in de toetsen geen beroep gedaan op schriftelijke vaardigheden. De luistertoets bevat een afbreekpunt, zodat zwakkere cursisten niet gefrustreerd raken van teveel moeilijke opgaven. De huidige spreektoets bestaat uit opgaven die vergelijkbaar zijn met die van gangbare NT2 toetsen. In 2003 zal de nieuwe spreektoets verschijnen.

Daarnaast geeft Bureau ICE de *Intake-toets Alfabetisering NT2* uit, met daarin het onderdeel *vertelplaten en instructiekaart*. Dit instrument geeft een globale indruk van de spreekvaardigheid van cursisten en is te gebruiken in een (verlengde) intake. Overigens: door het zelf aanpassen van toetsen is de niveau-uitspraak niet meer betrouwbaar. De normering van de toetsen is namelijk gebaseerd op de toetsen (die bij de toetsen van Bureau ICE in het veld zijn gepretest) zoals ze in het pakket worden aangeboden.

Irma Koerhuis, Bureau ICE
lkoerhuis@bureau-ice.nl

Anders toetsen

In het vorige nummer van *Alfanieuws* hield Anne-Mieke Janssen-van Dielen een pleidooi voor een andere manier van toetsen. Dit sluit aan bij waar Bureau ICE momenteel mee bezig is bij de ontwikkeling van de *NT2 Profieltoets Alfabetisering* voor het onderdeel *Spreken*. In plaats van de oude 'piepjestoets' proberen we een geheel nieuwe spreektoets te ontwikkelen die meer aansluit bij de cursist, het onderwijs en nieuwe ontwikkelingen, zoals het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader en assessment.

In deze toets zal de nadruk meer komen te liggen op het kunnen gebruiken van de Nederlandse taal in het dagelijks leven. De eisen waaraan het spreekproduct moet voldoen liggen dan ook op het terrein van communicatieve spreekvaardigheid: verstaanbaar, begrijpelijk, passend, en het begrijpen van de boodschap van de gesprekspartner en het passend reageren daarop.

Oproep

Voor het ontwikkelen van de toets zijn we afhankelijk van medewerking van onderwijsinstellingen waar we de toets uit kunnen proberen. We zijn op zoek naar alfabetiseringsgroepen die deel willen nemen aan de pretest *spreken*, die waarschijnlijk plaats zal vinden in de periode oktober/november 2002.

Tevens zoeken wij instellingen die mee willen werken aan de pretest van de onderdelen *Fluency* en *Lezen*. Deze pretest zal plaatsvinden in april / mei 2002. De toets is bestemd voor cursisten die ongeveer 600 uur alfabetiseringsonderwijs gevolgd hebben.

Bent u geïnteresseerd in het meewerken aan een *geheel nieuwe toetsvorm* voor Analfabeten? Stuur dan een mailtje naar:

lkoerhuis@bureau-ice.nl
o.v.v. pretest Alfabetisering

Nieuwe vraag

Geachte reactie,

Op het ROC Kop van Noord-Holland zijn we bezig een tweejarig alfatraject te ontwikkelen, dat het huidige eenjarige traject voor alfa-cursisten moet gaan vervangen. In het eerste leerjaar van dit traject willen we vooral aandacht besteden aan lezen en schrijven, maar natuurlijk ook aan luisteren en spreken. Vooral voor deze laatste twee onderdelen zoeken we nog geschikt materiaal. Het tweede jaar zal meer gericht zijn op sociale redzaamheid en zal bestaan uit modules, zoals digitale vaardigheden, sleutelvaardigheden, spreken etc. Aan dit tweede jaar zouden eventueel ook langzame leerders kunnen deelnemen. Graag zouden we willen weten of er op andere ROC's ook tweejarige alfatrajecten bestaan en hoe die ingevuld zijn. Ook zijn we dus nieuwsgierig naar lesmateriaal voor dit traject, vooral voor gedifferentieerde groepen.

Anna Wildeboer
ROC Kop van Noord-Holland

Reacties graag naar de redactie die ze doorstuurt en vermeldt in deze rubriek.